

gant», Castelló (*Rond. Eiv.*, 52), però Villangómez, *Llibre d'Eivissa*, 68, s'adhereix a *dofí* (p. 68). A Mallorca s'atenen a *delfí* JMBover (*Not. Isla Mall.*, p. 23) i Amengual, però *deufí* usa Gabr. Cortès (*IdOr.* VIII, 12), jo vaig sentir *dauífins* a la costa de Valldemossa (1964), és com ho deia el nostre pilot palmèsà als ramats que vèiem passar navegant fins a Cabrera (1969), i el peritíssim oceanògraf Duran i Ordinyana em deia que tant se sentia a la costa mallorquina *dufi* com *dolfi* (aquest a Artà, *AlcM*), però també *golfi*. Variant de llunyana extensió aquesta: el Dicc. Aguiló recull *golfi* a Pollença, i a Formentera em parlaren dels *golífins* com a peixos que no es pesquen en la tonaira o almadrava (1963). És sobretot la valenciana: *golífins* o *galfins* ABoscà (GGRV, vol. 1, 539), *galfi* BMorales de Sant Martí en les *Novelletes de l'Horta Val.*, GGirona dóna *golfi* com a propi de Tort., Baix Maestrat, Plana i València, i *galfi* a Peníscola, Alcossebre i Grau de Castelló (*VocMaestr.*, 401).

Es tracta d'una variant molt estesa i antiga en cast., i ja en Nebrija, Oudín i com a gallega en el *DAut.*; i per més que el que s'hi documenta primer és *dalfin* y *dolfin*, ja en textos alfonssins de 1276 (MzPi., *Fr-Wartburg*, 1958, 528), *golfin* hagué de tenir gran arrelament i antiguitat en el Migdia d'Espanya, vist que d'ací vingué l'antic *golfin* 'saquejador, espècie d'almogàver' i d'aquest s'extragué el modern *golfo* 'home de mala vida, trinxeraire' (veg. DCEC GOLFO). Altrament no romangué limitada allà puix que hi ha encara d'una banda port. *golfinho*, i per l'altra Còrsega *galfinu*, Tàranto *graffino*, que comenta i documenta Wartburg, *ARom.* VII, 1923, 246, amb la conclusió que no és convincent cap de les explicacions que se n'han proposat. I tanmateix no hi ha ni el més petit misteri en això, veg. el que dic en el DCEC, però en especial és evident que es tracta de la influència naturalíssima de GOLF, cast. *golfo*, en el sentit d'"alta mar". Cita encara MzPi. *dojino* o *duj-* a Santander, *dojin* a l'ast. de Rivadesella.

Com que la terminació de *golfi(ns)* semblava diminutiva, se n'extragué el tarrag. i val. *golàs* 'Engraulis meletta' (*AlcM*), que ja apareix en una llista de peixos venuts o rebuts a Balaguer, l'any 1313: «oronelles, malves, *golàs*» (BABL XII, 422); avui eiv. *gulfans* pl.: «en el interior del puerto, y en sus alrededores --- cò-gense abundancia de lisas, *gulfans*, *esparrais*, *mabres* y *salpes*, empleando la caña con aparejo corriente; *llibarros*, con la *fitora* o tridente ---», JnCastelló (*Eivissa y Form.*, 120).

Per al nom del Delfí de França [1388, *DAlc.*], algunes vegades aplicat també al nostre príncep hereu o Duc de Girona (en els temps afrancesats de la nostra reina Violant de Bar, muller de Joan I), sembla haver-li estat aplicat en cedir-se-li el Delfinat, el nom del qual li vingué del NP *Delphinus*, i en particular del gros personatge *Dalfi d'Alverne* gran protector dels trobadors en el S. XIII (no cal l'etimologia escandinava que proposa Rheinfelder, *ASNSL* CLXI, 278).

DERIV.: *Dofineira* o *delfinera* [1780] 'fitora de dofins'.

¹ També usat en català: «aquelles gents que hom apella *golífins* són castellans e salagons, e gents de profunda Spanya, e són la major partida de paratge; e per ço com no han rendes --- fugen de llur terra ab llurs armes, e així com a hòmens que no saben altre fer, vénen-se-n en la frontera --- e aquens passa lo camí qui va de Castella a Còrdova e a Sivília, e axi aquelles gents prenen crestians e ser-rayns, e estan-se en aquells boscatges, e aquí viven: e són molt grans gents e bones d'armes, tant que'l rey de Castella no-n pot venir a fix», Desclot (Buchon, p. 148).

DOGA, 'cada una de les fustes unides amb cèrcols que formen el cos d'una bóta o barril', del ll. tardà DOGA 'bóta', i aquest, del gr. *δοχή* 'recipient', derivat de *δέχομαι* 'jo rebo'. □ 1.^a doc.: 1276, i ja 1243 judicant pel derivat *esdogat*.

«Doga dicte tine habet in longitudine 12 palmos», «cinquanta pecias fustis de royre entre fons e *dogues* de tina», docs. ross. de 1276 o 1375, recollits per l'*InuLC*, amb un de 1401, i alguns altres de data intermèdia. El *DAG.* el cita en inv. de 1427 i 1517, *AlcM* en uns de 1373 i 1396; veg. infra el derivat *esdogat* del qual es dedueix que ja hi havia *dogues* velles i desgastades el 1243 en el Rosselló.

El cita Careta (*Barbr.*, s. v. *duela*) en uns Comptes de 1503-31 de Montalegre; «les *dogues* de la bóta: scandulae» OPou (*TbPu.*, 19). «Aquell bergantell --- se'n munta --- per una escaleta de gat y s'afica de cap dins una bóta per un forat de la cadireta --- rascant els congrenys y les *dogues* del fons per arrabassar la ros ---», Joan Rosselló (*Manyoc de fruita mall.*, pàgina 146); id. a Eivissa (*PzCabr.*).

Avui és la forma més estesa: en el Rosselló (*lax dógaz* de la bóta a Vingrau, 1960), *dóga*, pl. *dóges*, de bóta a l'entrada d'Andorra (Arcavell, 1936), *dóga*, -ges, id., a tots els pobles de Cardós i Vall Ferrera.¹

Des del llatí tardà el mot ha passat per via normal a la major part de les llengües romàniques, roms. *doagà*, it. *doga*, i també llog. i sard. i s'ha transmès a les llengües eslaves i germàniques veïnes (a-al. mj. *dúge*, alemany mod. *daube*, per compromís amb un francesisme); fr. dial. *deuce*, fr. mod. *douve*, on s'ha generalitzat més aviat l'antic diminutiu *douelle* (des d'aquest manllevat pel cast. *duela*, port. *aducla*, cf. infra *dovella*); oc. *doga*, d'on manllevat el bc.-fr. *duga* (Pouvreau, *BSVAP* XI, 288, mentre que del fr. *douelle* vénen el bnav. i sul. *duel*, bisc. *dubel*). FEW III, 114-5. Des del català s'estén (un poc alterat per contaminació d'ADOBAR) a alguns parlars de l'E. i el N. d'Aragó: *adoba* a Fonz i a la Vall de Vio (VKR X, 217), d'on *aldoba* a Binéfar (Coll Alt.) i una part de l'Alt Aragó (*BDC* XXIV, 173).

² En llatí no trobem *doga* més que en una glossa antiga explicat com a *βουττις* o sigui 'mena de bóta' (CGL II, 54.28); encara que sigui una dada bastant isolada, i que només reapareix en Vopiscus (historiador del S. IV),² la reforça el cpt. *dogarius* 'fuster que fa dogues' (*βουττοποιός* CGL II, 54.30) i l'ampla re-